

Komentář

VLÁDA PO DLOUHÉM OTÁLENÍ PŘIJALA ROZŠÍŘENÍ SYSTÉMU EMISNÍCH POVOLENEK

Rebeka Hengalová

Listopad 2024

EUROPEUM

Institut pro evropskou politiku EUROPEUM je neziskový, nepolitický a nezávislý think tank, který se zaměřuje na evropskou integraci a soudržnost. EUROPEUM přispívá k posilování demokracie, bezpečnosti, stability, svobody a solidarity napříč Evropou a aktivnímu vystupování České republiky v Evropské unii. EUROPEUM provádí původní výzkum, organizuje veřejné akce a vzdělávací aktivity a formuluje nové názory a doporučení ke zlepšení domácí a evropské politiky.

Spolufinancováno
Evropskou unií

Poslanci dnes projednali ve třetím čtení pozměňovací návrh k novele zákona o emisním obchodování, jehož součástí je také rozšíření povolenek (plateb) za emise skleníkových plynů do sektoru fosilního lokálního vytápění a silniční dopravy. Poslanci schválili zatím jen povinnost pro dodavatele fosilních paliv sledovat a vykazovat svá množství emisí. Celou směrnici včetně obchodování nových povolenek měla vláda přenést do národní legislativy již v červnu tohoto roku, zdá se ale, že nepopulární opatření nechá až té příští. Zapomíná ale na výhody směrnice a možné sankce, které hrozí při nepřijetí.

Strašák ETS2, kterého není třeba se bát

ETS 2 je nová část systému obchodování emisních povolenek (ETS – *Emission Trading System*), která navazuje na emisní obchodování pro velké továrny, teplárny a elektrárny na uhlí či zemní plyn (ETS 1). V systému emisního obchodování ETS platí znečišťovatelé za emise skleníkových plynů za jejich činnost nákupem tzv. emisních povolenek. Tento mechanismus je navržen tak, aby do ceny fosilních paliv započítal škody, které jejich spalování způsobuje, a motivoval k přechodu na nízkoemisní a obnovitelné zdroje energie. Nová fáze, tzv. ETS2, má rozšířit emisní povolenky na silniční dopravu a lokální vytápění budov, což jsou oblasti s velkým potenciálem pro snížení emisí. Od roku 2027 má systém začít platit pro celou EU.

Výnosy z prodaných povolenek z ČR ale rozhodně nebudou mizet. Naopak, Česko má být čistým příjemcem výnosů z jejich obchodování a tyto výnosy musí použít na klimatická opatření a investice. Povolenky tak budou důležitým zdrojem financí, které potřebujeme na energetickou transformaci, modernizaci vytápění nebo například zlepšení veřejné dopravy. Součástí ETS2 je také finanční i strukturální podpora nejzranitelnějších domácností, které nemají přístup k financím například na modernizaci vytápění nebo novější či elektrické auto, a to v rámci Sociálního

klimatického fondu. Celkově tedy ETS a ETS2 představují krok směrem k udržitelnosti, ekologické odpovědnosti a ekonomické stabilitě, a proto bychom se k nim měli stavět jako k příležitosti, nikoli jako k hrozbě.

Vláda ale přijetí legislativy pro zavedení systému v Česku dlouho odkládala, a i teď přijala jen polovinu. Pokud novela k ETS2 nebude včas a v celém znění zanesena do české legislativy, hrozí pokuty či oddálení přístupu ke zdrojům financování ze Sociálního klimatického fondu. EU již zahájila s Českem řízení o porušení předpisů (tzv. infringement) kvůli chybějícímu Národnímu energeticko-klimatickému plánu, nyní řízení započalo i kvůli nepřijetí ETS2. Mnohé další země EU jsou ve stejné situaci a s přijetím povolenek pro domácnosti otálejí.

Sociální problémy tu již máme, klimatická opatření mohou přinést řešení

V médiích se často setkáváme se zkratkovitým spojováním klimatických opatření se zdražováním a rostoucí energetickou a dopravní chudobou. Právě klimatické politiky, včetně ETS2, ale mohou představovat efektivní nástroj k řešení současných sociálních problémů, vláda se ale musí této příležitosti chopit. Naopak její nečinnost a odkládání řešení může sociální nerovnosti ještě více prohloubit. Klimatické politiky mají kromě řešení samotné klimatické krize potenciál přinést investice, nové pracovní příležitosti a snížení nákladů pro domácnosti.

Ačkoli zavedení emisních povolenek může mírně zvýšit ceny energií a pohonných hmot, je důležité si uvědomit, že dopravní a energetická chudoba v České republice existují už dlouho. Tyto problémy se výrazně prohloubily během energetické krize, která vypukla po začátku ruské války na Ukrajině. Hlavním viníkem byly vysoké ceny plynu, nikoli emisní povolenky. V současnosti čelí v Česku [dopravní chudobě 3 % domácností](#) a [energetické chudobě 2,7 % domácností](#). Zavedení ETS2 a doprovázející Sociální klimatický fond mají potenciál [přinést](#)

[systematickou podporu ohroženým domácnostem](#). Je možné jimi financovat podporu pro nízkopříjmové domácnosti tak, aby se zbavily vysoké energetické náročnosti a závislosti na cenově nevyzpytatelných fosilních palivech. Výnosy ale musejí být skutečně investovány do programů, které pomohou transformovat hospodaření domácností s energií, dopravní obslužnost a elektrifikovanou veřejnou dopravu. Toto rozhodnutí má v rukou vláda.

Jaká je naopak cena naší nečinnosti?

Evropa se v současnosti potýká s bezprecedentním oteplováním, přičemž letošní léto bylo nejteplejší od začátku měření. V ČR je oteplení dvakrát rychlejší než světový průměr. Extrémní povodně, jako byly ty zářijové, budou podle vědců bez snižování emisí [dvakrát častější a až o 7 % intenzivnější](#). To jsou alarmující čísla. Právě klimatická opatření nám mohou pomoci tyto hrozby zmírňovat a připravovat společnost na jejich dopady. Byť jsou finančně nákladná, výhody z jejich zavedení a následující výnosy tuto investici výrazně převyšují. Ambiciózní dekarbonizační plány v souladu s cílem 1,5 °C by EU díky rozvoji nových ekonomických odvětví a modernizaci mohly již do roku 2030 přinést nejméně 1 bilion eur. Pro Česko by vedlejší přínosy rychlého snižování emisí činily do roku 2030 přibližně [439 miliard korun, tj. 6,8 % HDP](#). Klimatická opatření mohou také přinést nárůst nových pracovních příležitosti až o 2,5 % a zvýšit tak zaměstnanost ve srovnání s nečinností. Nečinnost by naopak stála až 4x více a odnesly by ji právě ty nejohroženější skupiny obyvatel, o kterých se zatím ve vyšší politice v souvislosti s jejich potřebami mluví stále málo.

Autorky: Marta Janko (Greenpeace Česká republika), Rebeka Hengalová (EUROPEUM), za přispění autorů [factsheetu](#), který byl vypracován v rámci workshopu pro média